LITERATURA

WIKIMEDIA COMMONS

A dalt, l'escriptora britànica Penelope Fitzgerald en una imatge d'arxiu. A baix, Jessica Francis Kane.

El viatge secret de Penelope Fitzgerald a Mèxic

Jessica Francis Kane recrea un episodi desconegut per fer un retrat de l'escriptora

SÍLVIA MARIMON MOLAS
BARCELONA

Penelope Fitzgerald (Lincoln, 1916 - Londres, 2000) va començar a escriure el 1975, quan tenia 58 anys. Es va estrenar amb una biografia del pintor prerafaelita Edward Burne-Jones, i després en va fer una altra sobre el seu pare i els seus oncles (els germans Knox). Dos anys més tard va publicar la novel·la *The golden child*, un relat policial ambientat en un museu d'antiguitats on fa sàtira de la burocràcia i les absurditats del món de l'art. La van seguir altres obres esplèndides, com *Innocence* (1986), situada a Florència i amb Gramsci com a personatge secundari, i *The beginning of spring* (1988), que narra la vida d'un anglès exiliat a Moscou.

Sovint els seus personatges viuen als marges o estan una mica perduts. L'escriptora va explicar en alguna entrevista que la primera novel·la la va escriure per entretenir el marit, que patia alcoholisme. Tots dos compartien la passió per la literatura i van fundar una revista, però sempre van viure amb l'aigua al coll. A la nord-americana Jessica Frances Kane, nascuda el 1971, està fascinada per Fitzgerald. Per això va decidir endinsar-se en un dels capítols més desconeguts d'una de les escriptores angleses més admirades del segle XX. Al llibre *Fonseca* (Navona/Impedimenta), amb traducció al català d'Esther Roig, imagina com va ser el seu viatge a Mèxic. Embarassada del tercer fill i acompanyada del més gran, que tenia cinc anys, Fitzgerald va anar a viure a casa de les germanes Delaney, dues dones grans irlandeses propietàries d'una mina de plata a Mèxic, amb l'esperança que li deixessin una herència. "Sempre l'he considerat la meva escriptora favorita. Quan vaig descobrir el viatge, una llacuna en la seva biografia, vaig pensar que hi havia espai per a la ficció. Tenia 36 anys i encara no era la gran escriptora que seria, però ja s'hi considerava. M'interessava explorar-ho: vivia una aventura i volia escriure, però encara li faltaven anys per publicar", assegura Kane, que s'inspira en dades biografies, les novel·les de Fitzgerald i un text que l'escriptora anglesa va publicar el 1980: *Following the plot*, en què menciona breument el viatge a Mèxic. "En els primers paràgrafs introdueix l'escenari: la casa, les dones que va conèixer... i jo vaig pensar que podia expandir tot això amb imaginació. Hi havia un relat a crear sobre què devia sentir, veure i viure en aquella etapa", diu Kane.

Precària Fitzgerald volia ser escriptora però no tenia diners

B. SHEEHAN / IMPEDIMENTA

Durant els tres mesos que Fitzgerald va viure a la casa de les germanes Delaney, va coincidir amb tot de personatges que aspiraven al mateix que ella, la promesa de diners. És un microcosmos estrambòtic, on Fitzgerald ha d'aprendre a relacionar-se i reflexiona sobre l'art, els diners, la maternitat, el paisatge, les ambicions de cadascú, i l'amor.

És un misteri per què Fitzgerald va decidir fer un viatge tan llarg embarassada i amb un infant tan petit sense conèixer ni saber pràcticament res de les seves amfitriones. Segons l'autora, hi havia diverses raons possibles, totes plausibles: "La seva família passava per dificultats econòmiques i una herència era temptadora. Li agradava viatjar, i la relació amb el Desmond, el seu marit, era complicada. Ell s'estava tornant alcohòlic. Vaig intentar imaginar com es devia sentir i si va dubtar a tornar amb ell", afirma Kane. A la casa de Fonseca, Fitzgerald es troba amb un home envoltat de misteri i ambigu que es presentava com a hereu de la família. "Ho vaig incloure perquè, segons els seus propis textos, se sentia atreta per ell. A les seves novel·les, la gent s'enamora sovint de manera inesperada, en el moment equivocat o de la persona equivocada. Vaig pensar que el que va passar a Fonseca podria haver inspirat algunes de les seves obres", diu.

Així i tot, la relació amb el Desmond mostra respecte mutu i suport, un contrast amb el matrimoni del pintor Edward Hopper (també present a *Fonseca*), en què ell menysté l'obra artística de la seva dona i tot gira al seu voltant. "Fitzgerald tenia un marit que creia en ella i en la seva escriptura. Això era molt poderós. El respecte mutu podria ser el que els mantenia junts", explica l'autora.

A la novel·la també són constants les referències a la precarietat econòmica. "Fitzgerald volia ser escriptora però no tenia diners. Va haver d'esperar per dedicar-se a l'escriptura i l'art mentre sostenia la família. Molts artistes han de posar els seus somnis en pausa per necessitats econòmiques, i això és interessant d'explorar", diu Kane.

Un lloc màgic i misteriós

El títol del llibre prové del nom fictici que Fitzgerald donava a la ciutat mexicana: Fonseca. "No hi ha cap Fonseca a Mèxic. En llatí significa *pou sec*. És una broma sobre la recerca de l'herència que ella no va aconseguir. Això va fer que el títol fos evident: Fonseca, un lloc màgic i misteriós", afirma Kane. A la novel·la molts personatges són inventats per enriquir la història i reflectir tipus de persones que Fitzgerald podria haver conegut. Només són reals el Valpy (el fill de l'escriptora), la Penelope, les germanes Delaney i els Hopper (van estar a la mateixa ciutat, però no sabem si van coincidir).

"La novel·la és un exercici d'enginyeria inversa: partint de les seves obres adultes, intento imaginar la vida que tenia als 36 anys", explica Kane. Amb la col·laboració de la família, l'autora intercala la correspondència que va tenir amb els seus dos fills i investiga el viatge a Mèxic. Així i tot, els misteris persisteixen, perquè Fitzgerald mai no en va parlar gaire. "Només podem especular. Potser per amor, per vergonya per perseguir diners o perquè va esdevenir un somni que no va acabar bé, ella no en va revelar gairebé res. Tot això és part del misteri i del que fa fascinant la seva figura", conclou Kane.